

Verksamhetsberättelse 2009

Besöksrekord

2009 satte Stadsbiblioteket besöksrekord med totalt 2 145 028 besökare. De fysiska besöken nådde den högsta noteringen sedan 2004 (931 583) och de digitala besöken uppgick till 1 213 445. Stadsbiblioteket hade den mest besökta sidan på Malmö stads webbplats med i genomsnitt nästan 16 700 besök i månaden. Bibliotekets webbkatalog utvecklades och fick fler självservicefunktioner; den hade under året 1 013 445 besök. Höstens heta biblioteksdebatt i kombination med bibliotekets nya satsningar på programverksamhet lockade fler och nya besökare. Det är också ett känt fenomen att bibliotekens besöksiffror ökar i en lågkonjunktur.

Biblioteket arrangerade, tillsammans med Sydsvenskan, ett mycket välbesökt panelsamtal om framtidens bibliotek. Foto: Malin Svensson.

Första året med den nya strategin

2009 var Stadsbibliotekets första år med strategin ”The Darling Library – ditt liv, dina drömmar, ditt bibliotek”, som sträcker sig fram till år 2012. Året präglades av ett intensivt förändringsarbete. Som en första viktig åtgärd genomfördes i februari en genomgripande omorganisation av Stadsbiblioteket. Tre nya enheter bildades och samtliga bibliotekets medarbetare fick en ny enhetstillhörighet - med nya arbetsuppgifter, nya kollegor och för de flesta även en ny chef. Årets förändringsarbete innebar en stor utmaning och med omprioriteringar av resurser, både ekonomiska och personella. Under hösten 2009 kunde Malmöborna ta del av de första nya satsningarna i enlighet med strategin. Höstens stora medie- och kulturdebatt kom att handla om Stadsbibliotekets strategi. Kritiker uttryckte farhågor för att böckernas position skulle försvagas och att biblioteket skulle riskera att förvandlas till en upplevelsepark. Stadsbiblioteket talade om nödvändiga förändringar för att modernisera biblioteket för att angå fler Malmöbor. Biblioteket arrangerade tillsammans med Sydsvenskan ett mycket välbesökt panelsamtal, där framtidens bibliotek diskuterades.

Större tillgänglighet genom förbättrat digitalt utbud

Ett viktigt insatsområde i den nya strategin är att det fysiska biblioteket får sin motsvarighet i den virtuella världen. Därför skapades i samband med omorganisationen enheten Digitala biblioteket. Under året har enheten arbetat intensivt med att förbättra det digitala utbudet – såväl vad gäller service och funktionalitet som publicering av inspirerande material. Under hösten har ett antal av bibliotekets arrangemang spelats in och lagts ut på webbplatsen som podcasts. I bibliotekets ”Hörbar” ska man både kunna återuppleva

bibliotekets program och lyssna på ljudböcker och musik. Stadsbiblioteket har också etablerat sig på den sociala webben genom Facebook och Twitter. Den digitala versionen av biblioteket fick en nystart i september i samband med lanseringen av bibliotekens nya sidor på malmo.se. Biblioteken blev en egen ämnesgren och startsidan presenterar Stadsbibliotekets och stadsdelsbibliotekens gemensamma digitala service.

Miniröris, gympa för barn 3-6 år, lockade ett 40-tal barn som skuttade omkring i Ljusets kalender till musik under "Familjehelgen" i september. Foto: Lotte Lekholm.

Internationell författarscen i Ljusets kalender. Den engelsk-pakistanske författaren Nadeem Aslam samtalar med journalisten Gunilla Kindstrand. Foto: Mikael Stiller.

Förnyat program- och biblioteksutbud

Den nya enheten Biblioteksscenen har under det gångna året arbetat intensivt med att utveckla och förnya programverksamheten. Den enskilt största satsningen var Internationell författarscen som hade premiär i september 2009. Det blev totalt fyra välbesökta författaraftnar under hösten. Varje författarböck föregicks av ett "försnack" där författaren presenterades av en bibliotekarie. Formatet för författarkvällarna blev omtyckt – ett scensamtal där en väl insatt och engagerad samtalsledare möter en aktuell internationell författare. Programmen lockade en blandad publik och fick mycket god pressbevakning. Alla höstens arrangemang fick stort genomslag, särskilt programmen för barn – under hösten var det fler deltagare på barnaktiviteterna än under hela 2008.

I enlighet med Stadsbibliotekets nya strategi ska biblioteket synas på andra arenor och det kunde förverkligas vid invigningen av IKEA:s nya varuhus i Svågertorp i slutet av oktober. Under nio intensiva dagar berättade bibliotekarier från Stadsbiblioteket sagor för små besökare.

Stadsbiblioteket vill arbeta för att minska utanförskapet och väcka Malmöbornas engagemang och samhällsintresse. Under 2009 pågick därför förberedelsearbetet inför inrättandet av en ny Public Service-miljö i februari 2010, där biblioteket ska arrangera debatter och diskussioner med fokus på samhällsfrågor och öppna upp för medskapande processer. En viktig del av den verksamheten blir Malmö lärcentrum, en modern kreativ studiemiljö där besökare får tillgång till många olika datorprogram och där de också kan få vägledning. Malmö lärcentrum är ett 3,5-årigt projekt som startades i början av 2009 och som biblioteket driver i samarbete med utbildningsförvaltningen.

Mötesplats i förändring

Stadsbiblioteket vill anpassa sina lokaler till ett modernt biblioteks verksamhet som kräver stor flexibilitet. Ytorna behöver utnyttjas bättre för att visa ett allt större utbud av material och för att tillgodose ett behov av föränderliga miljöer. Därför påbörjades under året en stor lokalförändringsprocess som kommer att pågå de närmaste åren. De första lokalförändringarna gjordes i Ljusets kalender där ett antal bokhyllor utrustades med hjul för att vid flera tillfällen kunna ge plats åt Internationell författarscen och andra scenarrangemang. Malmö- och Gullbergrummen på fjärde våningen i Slottet fick ny möblering och återinvigdes i november. I december togs det första steget i en större omflyttning, då konst- och musikmaterialet flyttades till Ljusets kalender och ämnen som national- och företagsekonomi och EU-material flyttades till Slottet. Flyttningarna av samlingarna kommer att pågå under hela 2010. När allt är färdigflyttat kommer Slottet att husera Public Service-miljön med faktamaterial medan Ljusets kalender kommer att inrymma ”de sköna konsterna”.

Stadsbibliotekets uppmärksammade projekt *Godnattsagor inifrån* ger fängslade pappor möjlighet att tala in godnattsagor på cd till sina barn.
Foto: Martin Lindeborg.

Utveckling genom samarbeten

Mycket av den verksamhetsutveckling som genomfördes under året skedde i nära samarbete med andra aktörer som serviceförvaltningen vad gäller lokalförändringarna och gatukontoret vad gäller förändringar i utemiljön runt biblioteket. Malmö lärcentrum är ett samarbete med utbildningsförvaltningen och inför projektet Internationell författarscen har de ansvariga fått både inspiration och goda

råd från Kulturhuset i Stockholm, Sorte Diamant i Köpenhamn och från flera förlag. Ett nytt samarbetsavtal mellan Stadsbiblioteket och Regionbibliotek Skåne innebar att Stadsbiblioteket övertog en stor del av den praktiska hanteringen av den kompletterande

medieförsörjningen inom länet. I projektet Garaget fortsatte Stadsbiblioteket sitt samarbete över förvaltnings- och stadsdelsgränser. Med bortåt 55 000 besökare under året och med ett varierat aktivitetsutbud, baserat på stort medskapande från besökare och kontakter med föreningar i närområdet, befäste Garaget sin roll som en modern urban arena.

Med det uppmärksammade projektet *Godnattsagor inifrån* (som ger fängslade pappor möjlighet att tala in godnattsagor på cd till sina barn) har Stadsbiblioteket utvecklat samarbetet med kriminalvården och frivilligorganisationen Riksbryggan Malmö. Under 2009 har förberedelser gjorts för att under 2010 kunna starta verksamheten även på den tredje av Malmös anstalter, Tygelsjöanstalten. Det stora intresset från andra bibliotek och anstalter i landet gjorde att man under hösten 2009 började producera en dokumentärfilm och en metodhandbok, som beräknas vara klara i maj 2010.

... och 6,8 ton böcker gick till återvinning

Sydsvenskan påstod i augusti att Stadsbiblioteket lämnat 30 ton av bokbeståndet till återvinning under det första halvåret. I själva verket hamnade siffran på 6,8 ton för hela året (inklusive böcker från stadsdelsbiblioteken). Att flertalet böcker lämnades till återvinning skapade en våldsam debatt och efter ett politiskt utspel beslutade Stadsbiblioteket att spara de böcker som inte är defekta. Från januari 2010 kan Malmöborna dagligen köpa utgallrade böcker på Stadsbiblioteket. Under 2009 gallrades cirka 70 000 exemplar. De senaste åren har antalet gallrade böcker legat omkring 40 000 per år. Årets bokinköp landade på 40 000 exemplar.

Det finns något för alla på Stadsbiblioteket. Foto: Lotte Lekholm.

Ekonomi

(om nettokostnadsutveckling, budgetavvikelse, investeringar)

Det ekonomiska resultatet för 2009 uppgick till + 351 tkr. Verksamheten är i balans och budgetavvikelsen beror bland annat på lägre kapitalkostnader än beräknat, på grund av senarelagda investeringar. (+ 222 tkr). Nettokostnadsutvecklingen under 2009 uppgick till 0,7 % jämfört med föregående år. Personalkostnaderna är något lägre medan övriga kost-

nader är 0,8 % högre jämfört med 2008. Det har under året varit nödvändigt att skapa utrymme för att kunna prioritera olika satsningar i linje med verksamhetens strategi och satsningar.

Stadsbibliotekets intäkter, förutom kommunbidrag, bestod av statsbidrag från Kulturrådet som finansierar Informations- och lånecentralens verksamhet och är medfinansier till projektet ”Godnattsagor inifrån”, bidrag från Region Skåne till projektet Europa Direkt Malmö, samt från andra uppdragsgivare som Regionbibliotek Skåne, Universitetssjukhuset MAS, Kriminalvården med flera. Därtill kommer intäkter från olika avgifter som förseningsavgifter, avgifter för dubblettkort, kopiering och toalettbesök. Stadsbiblioteket har också fått fondmedel från två olika donationer bland annat för att förstärka talboksbeståndet.

Sedan 2008 har Stadsbiblioteket haft en ambition att skapa större flexibilitet i bibliotekets rörliga ekonomiska resurser. En målsättning har varit att kunna ta in externa kompetenser i innovationsarbetet. Genom stor återhållsamhet under en längre tid, främst vad gäller personalresurser, kunde äntligen ett sådant ekonomiskt utrymme skapas (+ 1,4 Mkr). År 2009 användes dessa medel till att ta in externa konsulter i vidareutvecklingen av biblioteket inom marknadsföring, ledarskap och lokalombyggnader. Det innebär vissa omprioriteringar inom budgetramen mellan personalkostnader och övriga kostnader.

Det sänkta kommunbidraget efter kommunfullmäktiges reviderade budget 090615, medförde en del neddragningar av IT-budgeten och en planerad större brukarundersökning kunde inte genomföras. Därutöver kunde det ålagda sparbetinget 2009 realiseras genom minskade kapitalkostnader på grund av senarelagda investeringar. Bland annat senarelades investeringen i en ny scen med tillhörande ljus- och ljudanläggning till 2010. De totala investeringarna uppgick till 2,5 Mkr vilket överensstämmer med i budget beräknade investeringar. Investeringarna avser lokalförändringarna i den publika miljön, anpassning av arbetsrum och utformningen av Malmö lärcentrum. Även planeringen av den nya bistron har medfört investeringar under 2009.

Samarbetet med utbildningsförvaltningen gällande Malmö lärcentrum avspeglas även i 2009 års driftsbudget, där ökade kostnader och motsvarande intäkter uppgick till totalt ca 680 tkr.

Kommunbidraget för år 2010 ökar med 0,5 % jämfört med 2009. Nettokostnadsutvecklingen beräknas till 0,9 %. Det innebär fortsatt återhållsamhet vad gäller personalkostnader och vissa övriga kostnader. Ett nytt, billigare städavtal och fortsatt hyresminskning innebär att Stadsbiblioteket kan omprioritera medel till aktiviteter som leder till måluppfyllelse i linje med visionen om ”The Darling Library”. Investeringarkostnaderna beräknas uppgå till ca 2,7 Mkr (budget 5 Mkr) på grund av att projektering och genomförande av vissa investeringar flyttas fram till år 2011-2012.

Samarbetet med Utbildningsförvaltningen fortsätter och det medför ökade intäkter med 1,9 Mkr för att finansiera Malmö lärcentrums verksamhet under 2010.

Under ”Familjehelgen” i början av september fylldes biblioteket av glada barn som gympade, återvinningspysslade, lyssnade på sagor och mycket mera. Foto: Lotte Lekholm.

Verksamhetsmått

Under 2009 uppgick antalet besökare till 931 583 vilket är en ökning med 1,2 % jämfört med 2008. Året började dock med en nedgång i besökssiffrorna under de första månaderna, då siffran låg ca 5 % under 2008 års nivå, men från juni vände trenden och besöken ökade märkbart. Antalet besök fortsatte att öka under höst- och vintermånaderna och under september månad hade Stadsbiblioteket den högsta besökssiffran sedan 2004: 94 590 besök. De ökade besökssiffrorna avspeglas också i antalet nyinskrivna låntagare: 14 300 (inkl stadsdelsbiblioteken), en ökning med 43 % jämfört med 2008.

Antalet besök i webbkatalogen och på bibliotekets webbsidor ligger på sammanlagt cirka 100 000 besök i månaden. Reserveringar som görs via webbkatalogen ökar fortfarande starkt.

Antalet utlån ligger på ungefär samma nivå som 2008. Även under 2009 ökade utlåningen av ljudböcker och e-böcker. Utlåningen per månad av tv-spel har ökat, så trots att biblioteket stoppade utlåningen under april och maj på grund av en större stöld, är siffran (27 036) bara något lägre än föregående år. När det gäller skönlitteratur är deckare och fantasy-böcker väldigt populära bland låntagarna. Bland facklitteraturen är det resehandböcker, böcker om hälsa och böcker om mat och dryck som toppar utlåningen.

Under hösten arrangerades 188 program, 126 för barn och 62 för vuxna. Programmen fick ett stort genomslag, särskilt programmen för barn – under hösten var det fler som deltog i barnaktiviteterna än under hela 2008. Totalt för 2009 blev siffran 5 814, vilket är en ökning med 2 000 deltagare jämfört med 2008.

Till vuxenprogrammen kom strax över 6 300 personer. Värt att notera är att bibliotekets Filmcafé lockade många fler filmintresserade än förra året, 1021 deltagare vid 10 tillfällen jämfört med 330 deltagare vid 8 tillfällen under 2008.

Biblioteket har under 2009 börjat kartlägga sina besökare och kan konstatera att den typiska låntagaren är en kvinna mellan 27 och 37 år. Den typiska icke-låntagaren är en man 60 år eller äldre. Barn 0-12 år använder sig mest av stadsdelsbiblioteken medan ungdomar från 13 år och uppåt främst använder sig av Stadsbiblioteket.

Under en typisk dag på Stadsbiblioteket rullar det in en barnvagn var femte minut, ofta framförd av en man – lite mer än hälften av besökarna är män. En tredjedel av besökarna kommer för att låna någonting, medan två tredjedelar inte lånar någonting alls. I genomsnitt lånar biblioteksbesökaren 3,5 medier. Kvinnorna står för ca 60 % av lånen och männen för 40 %.

När det gjordes en tio-i-topplista på vilka lån låntagarna hade hemma en viss dag i november, kom bilderböcker på första plats, både för män och för kvinnor.

Stadsbiblioteket har totalt 555 653 medier. Av dem är:

- 432 902 böcker
- 33 516 musik-cd
- 13 461 talböcker
- 10 050 dvd-filmer
- 7 882 ljudböcker
- 1 268 tv-spel

Av 555 653 medier är 469 117 för vuxna och 86 536 för barn.

Under året gallrades 70 000 medier, en större gallring än tidigare år eftersom arbetet med att utvärdera bibliotekets samlingar blivit eftersatt. Vid utgången av 2009 hade biblioteket cirka 30 000 exemplar färre i jämförelse med beståndet 2008.

Informations- och Lånecentralen

Det statligt finansierade ILS Malmös aktiviteter har liksom tidigare år handlat om att på olika sätt stödja och utveckla informationsförsörjningen till användare i hela Sverige via deras hemmabibliotek. Genom kompletterande medieförsörjning och ILS-utvecklade webb-baserade tjänster erbjuds stöd i informationsarbete, omvärldsbevakning och idéutveckling. Den nationella frågetjänsten Fråga biblioteket, som administreras av ILS, anordnade under våren konferensen ”Den kommunikativa bibliotekarien” om virtuellt referensarbete. Under hösten anordnades ytterligare en konferens, ”Läslust i nya former”, om bibliotekens möjligheter att använda sig av den nya tekniken i förmedlingen av skönlitteratur.

Föreningen Malmö Stadsbiblioteks vänner

Föreningen, som har funnits sedan år 1941, har fortsatt sin understödjande verksamhet. För tjugonde året i rad har föreningen med hjälp av bidrag från Sparbanken Finns Framtidsstiftelse och Åke Wibergs Stiftelse kunnat ställa 57.768 kronor till förfogande för ”Sommarboken”.

Bengt Holmströms stipendium tilldelades bibliotekarie Åse Lugné.

Förutom sedvanliga föreningsmöten har en vårresa arrangerats till Danmark med besök på Rudolph Tegners museum i Villingeöd, besök på Esrums kloster samt besök på Jägerspris slott i Horns Herred. En mycket uppskattad bussrundtur i ytterområdena i Malmö har gjorts under ledning av Göran Rosberg från Stadsbyggnadskontorets informationsenhet. Rundturen lockade så många deltagare att den måste upprepas.